

‡ Hijgend hert, der jacht ontkomen,
Schreeuwt niet sterker naar 't genot
 Van de frisse waterstromen
Dan mijn ziel verlangt naar God.
Ja, mijn ziel dorst naar de Heer;
 God des levens, ach, wanneer
 Zal ik naad'ren voor Uw ogen
In Uw huis Uw naam verhogen?

Psalm 42 vers 1 (ob)

Ik zal mijn mond niet houden
tegen U.
Onrustig droef opstandig
is mijn ziel in mij.

Wie zijt Gij dat ik U belangrijk vind
dat ik mij toets aan U?

'Draai toch eindelijk
je ogen van hem af!'

Maar dan heb ik geen antwoord.
Nooit heb ik niets met U.

Wachten, tegen beter weten in,
Of ik U heb bedacht-
Leven met een nooit geziene
Zwijgende geliefde

Waarom zou ik
U niet opgeven?

Maar ik kan niet anders
Dan roepen: heb mij lief.

Psalm 42 uit Huub Oosterhuis, *150 psalmen vrij*. 9e druk, Ten
Have, Utrecht, 2014

David

Mijn enige probleem is dat ik onzichtbaar ben.

Zelfs als ik drie keer op een zondag op die hoge kansel heb staan preken, dan nog is er niemand die me ziet, laat staan dat iemand me hoort.

Het is niet dat ze niet kijken; al die honderden ogen staren precies op tijd de goede kant op als ik wat zeg. De opdrachten die ik geef, worden ook buitengewoon correct uitgevoerd.

‘Laten wij staande ons geloof belijden’ – iedereen komt keurig omhoog, rugpatiënten en rolstoelers daargelaten.

‘De vrouwen zingen vers één, drie en vijf en de mannen vers twee, vier en zes’ – de afwisseling die volgt tussen de zware tonen en het hoge gejubel is bijna vlekkeloos te noemen.

‘Laten we bidden’ – alle ogen sluiten zich.

‘Amen’ – en alle ogen zijn weer open.

Na de dienst blijven er altijd nog wat mensen bij de uitgang staan. Ze zeggen niets, ze staan daar gewoon. Iets in hun houding vertelt me dat ze wachten op mijn vraag. De een met half terneergeslagen ogen, de schouders afhankelijk – sla me alsjeblieft niet over. De ander met de kin omhoog en opgetrokken, half fronsende wenkbrauwen – waag het niet om me voorbij te

lopen. Een derde twijfelt nog, met een ietwat afgewend gezicht waarop de strijd zichtbaar is.

Elke zondag doe ik precies wat er van me wordt verwacht en loop ik naar ze toe. Op mijn 'Hoe is het?' barsten ze los, de een nog uitgebreider dan de ander.

'Bijna vijftig jaar getrouwd, dominee. Ach, waar blijft de tijd?'

'U moest nog maar eens bij moeder langs gaan, ze gaat hard achteruit.'

'Ik moet deze week voor controle naar de longarts, wilt u het meenemen in uw gebeden?'

'Onze Jan zou deze week veertig jaar zijn geworden, dominee. Véértig. Maar hij werd nog geen twintig en weet u, we gaan er nog dagelijks onder gebukt.'

Ik knik, deel schouderklopjes uit, schud handen, feliciteer en leef mee tot het leeg is in de hal en ik mijn jas aantrek.

Elke zondag knikt de koster kort voordat ik wegga, nog altijd met verongelijkte schouders sinds ik ben vergeten voorbede te doen voor de keelamandeloperatie van zijn vrouw.

Elke zondag zie ik in de achteruitkijkspiegel hoe grauw mijn gezicht is na een kerkdienst. Alsof het oude gebouw de laatste teint uit mijn huid weet te trekken. Het helpt ook niet dat mijn ooit zo dikke haarbos behoorlijk begint uit te dunnen.

'Er bestaat ook mannenmake-up, pa,' zei Mirthe twee maanden geleden. 'Het zou je niet misstaan.' Ze kneep in mijn wang. 'Of ga eens in de zon zitten in plaats van met je neus in de boeken.'

Ik had het nog gekocht ook, maar het staat nog steeds onaangeroerd in het badkamerkastje. Behalve Mirthe zou niemand iets zien. Ik ben immers onzichtbaar.

1991 | Lora

Het verlangen is als een knaagdier dat telkens kleine schraapsels meeneemt. Als ik het niet stop, zal het me doden.

Ik duw met mijn ene arm tegen mijn borst, daar doet het pijn. Daar schrijnt de heimwee. Het kriebelt tegelijk. Elke dag wordt het er een beetje leger. Op een dag zal ik uitgehold zijn.

Ik duw me met mijn andere arm wat omhoog van het matras en stut mijn hoofd in mijn hand, zodat ik half zittend naar David kan kijken. Hij slaapt. Hij ademt zwaar en diep. Voorzichtig pak ik zijn hand en druk er een kus op. 'Het spijt me, David,' fluister ik, 'maar ik moet bij je weg.'

Ik schuif onder de dekens vandaan, ons bed uit. Ik loop naar het raam van de slaapkamer en maak een kier in de gordijnen.

De storm die over het land raast, is de zwaarste in jaren. Het is een wonder dat Mirthe nog niet wakker is geworden. De regen zwiept over de ramen en de wind trekt aan de sierluiken van de ramen beneden. Ze klapperen tegen de ijzeren houders die ze op hun plek moeten houden. Het tuinhek heeft de strijd al eerder deze nacht verloren en ligt plat op het gras in de voortuin, als stille getuige van het geweld.

Het lijkt haast of de natuur het verhaal van ons huwelijk na-

vertelt. Het wordt tijd dat de wind gaat liggen. Niet in de laatste plaats voor Mirthe. Ik kan me niet voorstellen dat ze niets mee heeft gekregen van onze ruzie vanmiddag.

Op mijn tenen sluip ik onze slaapkamer uit, over de overloop, naar de kamer van onze dochter.

Haar hoofdje komt maar iets boven de deken uit. Haar fijne blonde krullen plakken aan haar voorhoofd. Ze heeft haar duim in haar mond. Voorzichtig trek ik de deken iets naar beneden en strijk heel even langs haar rug.

Toen ik haar vanmorgen uitzwaaide bij het hek van de kleuterschool, beet ik op mijn lip. Ik mocht haar niet naar de klas brengen.

‘Mam, dat kan ik zelf wel, hoor, ik ben al groot.’

In dit grote bed is ze weer even klein.

Weer voel ik het knaagdier in mijn borst. Om Mirthe zou ik willen blijven. En om haar moet ik gaan. De herinneringen aan haar vader mogen niet verstoord worden door ruzieachtige sferen.

Ik zou Mirthe geen dag van haar vader willen scheiden. Ze heeft hem lief, met heel haar open kinderhart.

Wanneer hij ook maar thuiskomt, dartelt ze naar hem toe. En hij omarmt haar, neemt haar op schoot, of hij nou druk is of niet. Hij maakt haar altijd aan het lachen en verlaat het huis nooit voor hij haar verteld heeft hoeveel hij van haar houdt. Heeft hij aan me gedacht nadat ik weg was gegaan vanmiddag? Was hij ongerust dat ik zo laat thuiskwam? Of was hij misschien juist opgelucht?

Ik wou dat we met ons drietjes een nieuw bestaan op konden bouwen. Dat alles weer zou worden hoe het was. De pastorie uit, waar iedereen altijd op ons let.

Iedereen lijkt te weten hoe een predikantsgezin zich zou moeten gedragen. David lijkt het niet te deren. Bij mij wordt de behoefte om uit de band te springen alleen maar sterker.

Om een rode jas te kopen als iedereen een blauwe draagt en om een korte rok aan te trekken terwijl de ongeschreven regel minimaal kuitlengte voorschrijft. Ik wil weg uit dit dorp, weg uit dit leven. Weg van al die mensen die schande zouden spreken van een predikantsvrouw die zich afvraagt wat ze aan moet met God.

Alleen David weet dat. Of nou ja ... hij kan het weten. Het is lang geleden dat ik hem vertelde waar ik in vastliep. Ik ben het gesprek niet vergeten. Het liep uit op een discussie over de verwachtingen die men nu eenmaal heeft van de vrouw van een dominee. En over de belofte die we samen deden bij het doopvont met Mirthe. Het kwam erop neer dat er geen ruimte was om te twijfelen of om kritische vragen te stellen. Misschien wel voor anderen, voor jongeren of zo bij catechisatie, maar zeker niet voor mij. Het zou zijn positie kunnen schaden. Het zou ervoor kunnen zorgen dat mensen hem niet meer serieus zouden nemen. Het zou ervoor kunnen zorgen dat hij in opspraak zou komen. Het zou alles omvergooien wat hij zo zorgvuldig had opgebouwd.

Ik vraag me nog steeds af of hij beseft dat in dit gesprek de basis is gelegd voor alle conflicten die volgden in de jaren erna. Het onderwerp zelf is niet meer ter sprake gekomen. Onze ruzies gingen over alles behalve het geloof en mijn gekrenkte trots.

De thema's waarover we bakkeleiden waren er hooguit een zwakke afleiding van, maar ik vraag me af of hij die verbanden ooit heeft gezien.

Ik schuifel de slaapkamer van Mirthe weer uit en kruip terug in bed naast David. Hij ligt nog even rustig als net. Zijn slaap wordt door geen storm verstoord.

Door de kier van het gordijn valt een strook licht. De lichtstreek schokt mee met de kleine bewegingen die de lantaarnpaal maakt door de wind.

Het witte kussensloop omlijst zijn sluike, donkere haar, dat

zelfs in bed nog in een kaarsrechte scheiding valt. Zijn mond hangt, zoals altijd, een beetje open. Zijn buik gaat rustig op en neer. Zijn pyjamashirt zit nog even recht om zijn lijf als toen hij in bed stapte. Zou hij hebben gepiekerd tot hij in slaap viel? Zou hij beneden op me gewacht hebben en zich zorgen gemaakt hebben toen ik zo laat thuiskwam?

Aan niets is te zien dat het in hem ook heeft gestormd. Alleen het laken en de dekens heeft hij in zijn slaap van zich af geschoven en bedekken nog zijn benen, van heup tot knie. Hij is altijd warm. De keren dat hij mijn koude voeten tussen zijn lange benen heeft gelegd, zijn niet meer te tellen. Ik probeer uit te rekenen hoeveel nachten we dit bed al delen, maar raak de tel kwijt als ik negen vermenigvuldig met 365. Hoofdrekenen is nooit mijn sterkste kant geweest.

Buiten klinkt een klap en meteen daarna valt de lichtstreep die over David heen viel weg. Ik omklem een punt van het laken en voel hoe het nat wordt van het zweet dat in mijn hand staat.

Ik zou mijn hoofd op zijn borst willen leggen en mee willen deinen op het ritme waarin hij ademhaalt. Twee tellen in, drie tellen uit, één tel rust.

Ik zou willen dat hij zijn hand over mijn rug zou strijken, langzaam en aandachtig, van boven naar beneden. En dat hij dan onderaan even los zou laten zodat mijn onrust in de ruimte vervliegen kon. Laagje voor laagje, aai voor aai.

David, mijn David ... Ik strek mijn bezwete hand voorzichtig naar hem uit. Mijn vingertoppen beroeren zijn borstkas, vlinderlicht.

Nu wordt het ritme van zijn ademhaling doorbroken. Hij heft zijn hand op en reikt naar de mijne, die op zijn borst ligt.

Maar voor zijn vingers mij raken, zakt zijn arm weer terug en valt krachteloos op het matras. Hij zucht, draait met zijn hoofd en ademt weer verder. Twee tellen in, drie tellen uit ...

David

Ik blijf haar gezicht zien. Haar ogen, vergroot door sterke plusglazen. De kaaklijn, die in de afgelopen jaren steeds rechter werd. De smalle neus, waar de knalrode bril op rust die ik lelijk heb gevonden vanaf het moment dat ze hem paste en aan me vroeg wat ik ervan vond. Ze nam hem toch. Of nam ze hem juist? De pretlichtjes in haar ogen, die me altijd lieten gloeien, zijn verdwenen. In plaats van lichtjes zie ik steeds vaker een boze flikkering. Sinds gisteren is het helemaal mis.

Na een ruzie, over een vergeten afspraak, gooide ze de deur van de studeerkamer met een knal in het slot.

‘Die zit dicht,’ riep ik naar de roffelende voetstappen die de trap naar beneden namen.

‘Dan is hij niet de enige.’ Lora gilte bijna en sloeg de volgende deur dicht. Vanuit de studeerkamer was precies te horen waar ze liep, de pastorie is slecht geïsoleerd tussen de twee verdiepingen. Haar nijldige hakken tikten op de plavuizen in de woonkamer, door de grote woonkeuken en weer terug.

Na nog wat gooi-en-smijtwerk met deuren van kasten en van de woonkamer en keuken, verdwenen de voetstappen door de bijkeuken naar de garage. Ook die deur belandde niet zachtzinnig in het slot.

Daarna hebben we elkaar niet meer gesproken. Ik deed of ik sliep toen ze thuiskwam en vanmorgen bleef zij liggen toen Mirthe wakker werd. Ze verscheen ook niet aan het ontbijt. Ik zei tegen Mirthe dat mama hoofdpijn had. Het leek me beter om elkaar pas weer te ontmoeten als de kleine meid naar school was.

Maar toen ik Mirthe naar school had gebracht, was Lora alweer vertrokken. Ze had alleen een briefje achtergelaten: 'Ik haal Mirthe vanmiddag op, ben voordien niet meer thuis. Daarna zien we wel verder.'

Het stelde me gerust dat ze in ieder geval nog van plan was om weer thuis te komen. Haar woorden van vannacht blijven me achtervolgen.

Ik deed of ik sliep, maar hoorde wel wat ze zei toen ze mijn hand kuste. 'Ik moet bij je weg.'

Ik kijk op mijn horloge. Kwart over drie, de kleuterschool gaat bijna uit.

Als Lora straks terugkomt met Mirthe, zal er geen ruzie meer zijn. Tenminste, niet hardop. Geen woorden waar Mirthe bij is. Het lijkt soms de enige afspraak waar we het nog over eens zijn.

Ik druk mijn rug in de leuning van mijn bureaustoel en duw met mijn handen tegen de rand van het bureau. Voor de zoveelste keer vandaag overweeg ik om de telefoon te pakken en de mensen af te bellen die voor vanavond in mijn agenda staan. Dan maak ik de vergeten afspraak met Lora misschien nog een beetje goed. Of ik doe of mijn neus bloedt en schrijf verder aan mijn preek.

Natuurlijk is het niet moeilijk om te bedenken welke optie het beste zou zijn voor de sfeer in huis. Maar Lora onderschat wat een afspraak afzeggen kost, al had ze gelijk en al had ik beloofd om vanavond met haar mee te gaan. Ik heb het gewoon niet opgeschreven. Dom natuurlijk, maar het is maar een verjaardag, om daar nou zo'n drama van te maken ...

Toch pak ik opnieuw de kleine zwarte zakagenda uit het colbert die aan de leuning van mijn stoel hangt en blader heen en terug. Alsof ik er nu wat anders in zal ontdekken dan gisteren en vanmorgen. Alles staat gewoon propvol. Ik zie geen mogelijkheden om het doopgesprek van vanavond te verplaatsen. En al zou het lukken, dan had ik nog een probleem met de andere afspraak voor vanavond, die met de voorzitter van de kerkenraad. Daar valt al helemaal niet onderuit te komen, de man zou me aan zien komen. Afzeggen voor een verjaardag ... Onze verstandhouding is al niet wat je geweldig noemt.

Ik draai me weer richting mijn typemachine. Ik timmer zo hard op de toetsen dat alle letters vetgedrukt lijken. Eerst reproduceren wat ik net heb gelezen over Paulus. Wat daarvan bruikbaar is voor de tekst waar ik mee bezig ben, zie ik later wel weer. Het moet in ieder geval op papier, anders heb ik alles voor niets gelezen.

Mijn vingers tikken nog harder en sneller.

Ze wist dat we zouden inleveren op ons sociale leven toen ik het beroep naar deze gemeente aannam. Ze wist dat er nog meer verwacht werd dan in de vorige gemeente.

Het vel dat uit mijn schrijfmachine komt, bevat vreemde lettercombinaties. Blind typen gaat niet goed als je je vingers op de verkeerde toetsen hebt liggen.

Met een ferme beweging trek ik het papier van de wagen en frommel het tot een bal, die ik naar de muur gooi. Precies op dat moment komt Mirthe binnen.

Mirthe, met de sprekende ogen van Lora en de sproeten op haar neus van mij. 'Mama zegt dat jij drinken voor me maakt en ...' Ze onderbreekt zichzelf om te kijken waar de prop papier heen stuitert en kijkt me aan. 'Ben je boos?'

'Zie ik er boos uit?' Ik probeer een lach op mijn gezicht te toveren en ondertussen gaan mijn gedachten koortsachtig rond. Zou Lora nu weer weg blijven?

‘Waar moest mama heen?’ vraag ik Mirthe.

Ze draait haar gezicht weg en duikt op de vloer om de prop papier te pakken. Ze voelt haarfijn aan dat er wat aan de hand is. Ik vraag me weleens af of we niet het tegenovergestelde bereiken van wat we willen door nooit boos tegen en over elkaar te praten waar Mirthe bij is.

Mirthe gooit de prop papier naar mijn hoofd. ‘Maak je drinken, pap? Jij doet altijd lekker veel limonade.’

Ik doe alsof ik verontwaardigd ben en hef mijn hand met de papierprop naar haar op. Mirthe schatert en rent voor me uit naar de trap.

Bij het raam op de overloop blijf ik staan en kijk naar de straat. Lora loopt daar, richting de auto. Haar korte rok is niet eens meer te zien onder de mantel die al even rood is als haar bril. Haar korte slanke benen maken grote passen. Zonder op of om te kijken stapt ze in, haar tas gooit ze op de achterbank. Ze rijdt weg in de richting van de snelweg.

Ik zucht.

Wist ik maar wat haar bezighoudt.

Lora

‘Gefeliciteerd met je verjaardag en nog vele jaren.’ Het kwam er zonder haperen uit. Mirthe kijkt naar haar vader. In haar ogen de vraag of ze het goed gedaan heeft.

Hij knikt. ‘Goed zo!’

Ik lach. ‘Wat knap! Heb je goed geoefend met papa?’ Gelukkig ziet ze niet wat ik denk. Het idee dat er nog ‘vele jaren’ als deze kunnen volgen ...

Ook David heeft geen idee terwijl hij me zoent en ik zijn cadeautje uitpak. Hij grist het bijna uit mijn handen als ik te lang peuter aan de stukjes plakband van het kleine doosje van de juwelier.

‘Kom, ik help je.’ Hij kan niet wachten tot mijn ‘Oh ...’ de kamer vult.

Ik zal het ook zeggen, al was het alleen maar om hem dan weer te zien lachen. In zijn cadeautjes stopt hij zijn liefde. Ik weet zeker dat hij onze ruzie van een paar dagen geleden alweer vergeten is.

Of nou ja, vergeten ... Ik weet niet hoe het bij David werkt. Ik voel wel hoe hij aarzelt op het moment dat hij de ring om mijn vinger schuift.